

# ZAGADNIENIA PRAWNE I ORGANIZACYJNE

W dziale ZAGADNIENIA PRAWNE I ORGANIZACYJNE Przeglądu Geologicznego referowane będą w formie artykułów lub krótkich informacji akta prawne i organizacyjne dotyczące bezpośrednio lub pośrednio merytorycznej działalności państwowej służby geologicznej z wyjątkiem norm i instrukcji. W szczególności referowane będą akta prawne ogłaszane w Dzienniku Ustaw PRL, Monitorze Polskim, Biuletynie Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego oraz Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Szkół Wyższych i Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej dla Pracowników Nauki.

SŁAWOMIR SMOLEŃSKI

## O OPERATYWNEJ KONTROLI WYKONANIA PLANU W INSTYTUCIE GEOLOGICZNYM

**D**UŻA ILOŚĆ ELEMENTÓW, jakie składają się na plan Instytutu Geologicznego, sprawia, że kontrola wykonania planu w trakcie jego realizacji jest rzeczą trudną. Jasne jest jednak, że z bieżącego kontrolowania wykonawstwa zadań planowych zrezygnować nie można. Chodzi jedynie o to, aby stosunkowo najmniejszym nakładem pracy uzyskać możliwie wierny obraz przebiegu realizacji planu.

Charakter Instytutu nie pozwala niestety na całkowite wykorzystanie do tego celu obowiązującej sprawozdawczości państwowej (wzory CUG 0-CUG 6) zastosowanej przede wszystkim do specyfiki resortowych służb geologicznych. Dlatego też powstała konieczność stworzenia dla użytku Instytutu sprawozdawczości operatywnej, która by we właściwy sposób dawała pogląd na stopień zaawansowania prac i ramowo przedstawiała prawidłowość tego, co w przemyśle nazywamy „procesem produkcyjnym“.

Próby wprowadzenia takiej sprawozdawczości czyniono już w początkach roku 1954, jednak ze względu na niezbyt szczęśliwą formę wzorów sprawozdawczych (wymiary 110 cm x 35 cm) jak i na duże wymagania w zakresie danych liczbowych, nie spełniła ona pokładanych nadziei i już po kilku miesiącach trzeba było z niej zrezygnować. W ciągu całego minionego roku odczuwano więc brak instrumentu, który by należycie informował o przebiegu wykonania planu, nie obciążając przy tym geologów nadmierną ilością dodatkowej pracy.

Przystępując do przygotowania nowej formy sprawozdawczości operatywnej, założono, że

- wzór musi być praktyczny w zastosowaniu i jak najmniej skomplikowany, tak aby mógł wypełnić go każdy pracownik techniczny;
- sporządzenie sprawozdania nie będzie wymagało wprowadzenia dodatkowych obowiązków sprawozdawczych dla geologów;
- sprawozdanie będzie odpowiednio charakteryzowało podstawowe aspekty tematu, nie posiadając przy tym cech tajności;
- na podstawie sprawozdania można będzie odpowiedzieć na istotne pytanie: Czy temat jest wykonywany w sposób gwarantujący jego terminowe zakończenie, czy też istnieje niebezpieczeństwo niedotrzymania założonego planem terminu zakończenia prac.

Z góry zrezygnowano z dokładnego określenia procentu wykonania planu ze względu na brak wspólnej wartości dla poszczególnych etapów realizacji tematu. Jedyną taką wartością mogłaby być pracochłonność, jednakże zastosowanie jej jako miernika wykonania planu byłoby ryzykowne.

Przystępując do ustalenia techniki sprawozdawczości operatywnej, przyjęto ogólnie zaaprobowaną zasadę, że najwłaściwszą formą ewidencji jest kartoteka,

a najbardziej plastycznym sposobem przedstawienia planu w czasie jest harmonogram. Za nieodzowne elementy sprawozdania uznano kontrolę pracochłonności oraz robót wiertniczych i górniczych i do tych czynników ograniczono w zasadzie dane liczbowe.

**R**ÓŻNORODNOŚĆ ZAGADNIENI, będących przedmiotem prac Instytutu, zmusiła do podzielenia tematów na trzy podstawowe grupy w zależności od środków technicznych, stosowanych przy realizacji danego tematu. Tak więc do grupy pierwszej zaliczone zostały tematy, których wykonanie wymaga zaangażowania w terenie środków technicznych spoza Instytutu; do grupy drugiej zaszerogowano tematy, które absorbują przy pracach terenowych jedynie środki techniczne dostępne Instytutowi we własnym zakresie, i wreszcie do grupy trzeciej — tematy niewymagające zasadniczo prac polowych. Do grupy tej należą przede wszystkim zagadnienia z zakresu badań podstawowych. Wzór kartoteki dla grupy pierwszej zawiera najwięcej danych sprawozdawczych, wzory dla grupy drugiej i trzeciej powstały drogą redukcji zbędnych rubryk i pozycji, z tym że w grupie trzeciej nie specyfikuje się dla harmonogramu poszczególnych etapów pracy, lecz określenie ich pozostawia się uznaniu głównego referenta tematu.

Należy podkreślić, że w przyjętej przez nas najprostszej formie harmonogramu linia wykonawstwa (na rysunku linia ciągła) mówi jedynie, czy i kiedy podjęte zostały prace nad danym etapem tematu i czy są kontynuowane — nie dając jednak obrazu procentowej realizacji planu. O zakresie wykonanych prac wymiernych informuje natomiast tabela na 1 stronie kartoteki. Zamknięcie linii wykonawstwa kreską pionową wskazuje na zakończenie etapu, reprezentowanego przez tę linię. Brak kreski pionowej na linii wykonawstwa oznacza, że prace trwają, lub też — jeżeli linii wykonawstwa nie doprowadzono do dnia, na który sporządzone jest sprawozdanie — że zostały przerwane przed osiągnięciem zamierzonych efektów. Z natury rzeczy ani harmonogram, ani ramowe dane liczbowe nie informują o jakości przeprowadzonych prac jak i o innych nieraz istotnych szczegółach. Z tego więc względu nie można całkowicie zrezygnować z krótkiego miesięcznego sprawozdania tekstowego, pozwalającego na zwięzłe omówienie niektórych specyficznych zagadnień.

Dając do jak najmniejszego absorbowania zakładów pracami technicznymi, ustalono, że wzory sprawozdawcze wykonuje się w komórce planowania w trzech jednobrzmiących egzemplarzach dla każdego tematu i przekazuje do zainteresowanych zakładów. Warto przy tym zaznaczyć, że do sporządzenia wzorów wykorzystuje się przeznaczone na makulaturę kartoteki magazynowe o wymiarach 21 cm x 15 cm.

Temat: Poszukiwanie rud żelaza oraz wykonanie dokumentacji geologicznej odkrytego złoża w kategorii C<sub>2</sub>Lokalizacja: Dudki, pow. Włodków

Plan na 1955 r.: A) Prac. mies. naukowych: 30 C) Wiercenia: ML 1000 MSR 1200 F) Zdjęcie geolog.  
 B) Prac. mies. technicznych: 60 D) Rob. górń. 250 w skali: .....  
 E) Szurfy: / w km<sup>2</sup> .....

Kwartał: I II III IV  
 A) 5 10 10 5  
 B) 5 20 20 15

Operatywne zmiany planu:  
 CUG, PL.1/2/55, 28.2.55  
 ML 1000, MSR 900, RG 250

**W y k o n a n i e**  
 (od 1 do ostatniego dnia każdego miesiąca)

	A	B	ML	C MSR	D	E	F	Podpis i data
Styczeń	1	1	—	—	—	—	—	(-) Krasoń 8.2.55
Luty	1	2	—	—	—	—	—	(-) Krasoń 9.3.55
Marzec	2	2	50	—	—	—	—	(-) Krasoń 9.4.55
Kwiecień	2	4	110	—	—	—	—	(-) Krasoń 7.5.55
Maj	2	6	140	50	—	—	—	(-) Krasoń 6.6.55
Czerwiec	2½	6	200	100	9	—	—	(-) Krasoń 8.7.55
Lipiec	2½	6	160	100	44	—	—	(-) Krasoń 8.8.55
Sierpień								
Wrzesień								
Październik								
Listopad								
Grudzień								

Dział robót ziemnych  
 — zlecenia

Zleceniobiorca ORG  
 Nr Data Ilość MB  
 8/SK3 1.3.55 ML 1000  
 MSR 400

Str. 1: Zakład naukowy wypełnia tu jedynie pozycje zakreślone podwójną linią (wykonanie). Sumy poszczególnych rubryk pozycji „wykonanie“ wpisuje się każdorazowo ołówkiem.

**DATA PODJĘCIA PRACY**

Planowana: 2.1.1955Termin zakończenia: 15 XII 1955Rzeczywista: 4.11.1955Forma opracowania: Dokumentacja geologiczna

**HARMONOGRAM PRAC**

	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
1 Prace wstępne												
a) kameralne	-----	-----										
b) terenowe	-----	-----										
2 Prace polowe												
3 Wiercenia												
4 Roboty górnicze												
5 Szurfy												
6 Analizy chemiczne												
7 Prace kameralne												
8 Prace końcowe												

Str. 2: Harmonogram prac sporządza zakład naukowy. Linia przerywana oznacza plan, linia ciągła — wykonanie

**O BIEG POSZCZEGÓLNYCH EGZEMPLARZY KARTOTEKI** między zakładem a komórką planowania przedstawia się następująco:

Data	Komórka planow.	Zakład Naukow.	Data
2.1	Egz. nr 1	} →	
2.1	Egz. nr 2		
2.1	Egz. nr 3		
		← 1	10.2
		← 2	10.3
1.4	1	→	
		← 3	10.4
1.5	2	→	
		← 1	10.5
6.1	3	→	
		itd.	

Spróbujemy teraz krótko przeanalizować przedstawioną (str. 21) kartotekę fikcyjnego tematu „Poszukiwanie rudy żelaza oraz wykonanie dokumentacji geologicznej odkrytego złoża w kategorii C<sub>2</sub>” według stanu na dzień 31 lipca 1955 r.

Widzimy, że przewidziane planem rocznym środki techniczne zmniejszone zostały przez władze zwierzchnie o 300 mb wierceń mechanicznych średnich. Komórka organizacyjna, reprezentująca IG wobec przedsiębiorstw wiertniczych, nie zleciła jeszcze wykonania całości operatywnie zmniejszonego programu wierceń. Przy opracowywaniu tematu zatrudnionych jest mniej geologów, niż zakładał plan. Mimo to jednak prace wstępne — kameralne i terenowe — zakończono wcześniej, niż przewidywał harmonogram. Wiercenia rozpoczęto zgodnie z harmonogramem, jednak postęp ich — jak wynika z pozycji „wykonanie” — jest słaby. Roboty górnicze nie są prowadzone z należytą intensywno-

ścią i w ciągu lipca dwukrotnie były przerywane. Stopień realizacji ich w żadnym wypadku nie gwarantuje dotrzymania terminu uwidocznionego w harmonogramie. Zwraca również uwagę znaczne — bo prawie dwumiesięczne — opóźnienie w ekspedowaniu prób do badań laboratoryjnych.

Wniosek: Przebieg niezbędnych dla udokumentowania złoża prac technicznych budzi poważne zastrzeżenia. Terminowe wykonanie tematu jest zagrożone. Komórka powołana do operatywnej kontroli realizacji planu powinna zażądać wyjaśnień od zainteresowanego zakładu oraz bezzwłocznie zawiadomić dyrekcję o swych spostrzeżeniach.

**NA ZAKOŃCZENIE NALEŻAŁOBY SKONFRONTOWAĆ** naszą kartotekę z założeniami, jakie poczyniliśmy na wstępie. Wydaje się nie ulegać wątpliwości, że wzór jest prosty a forma kartoteki wygodna w zastosowaniu. Sporządzenie sprawozdania nie wymaga od geologów żadnych dodatkowych danych sprawozdawczych poza dotychczas obowiązującymi. Zestawienie dat sprawozdawczych zgodnie z układem wzoru pozwala kontrolującemu na syntetyczne ujęcie najważniejszych zagadnień związanych z wykonaniem planu i orientuje go w prawidłowości przebiegu realizacji planu. Stosunkowo ważny jest również fakt, że kartoteka umożliwia śledzenie ewolucji tematu i jego zabezpieczenia technicznego w ciągu roku, co ludzie znający specyfikę Instytutu szczególnie będą umieli docenić.

Warto podkreślić, że w roku 1954, chcąc skontrolować wykonanie jakiegokolwiek tematu w granicach rozpatrywanego przez nas przykłądu, trzeba było przetworzyć dziesięć sprawozdań, przejrzeć dwa segregatory (zlecenia wierceń i zmiany w planie) oraz przeprowadzić szereg wywiadów ustnych.

Nowy wzór sprawozdawczy ma jeszcze sporo wad, z których najważniejsza jest chyba jego daleko idąca ramowość. Należy jednak mieć nadzieję, że w miarę pogłębiania zagadnień planowania i statystyki w pracach geologicznych usterki te zostaną usunięte, a operatywna kontrola wykonania zadań planowych podniesiona będzie na nowy, wyższy poziom.